

АТЕНТАТИТЕ ОТ 11 СЕПТЕМВРИ 2001 ГОД. – ИКОНОМИЧЕСКАТА ЦЕНА ОТ ЕДНА ПОЛИТИЧЕСКА ГРЕШКА

Стойна Вахдат

Тази година една от най-актуалните теми в политиката, съответно и в медийното пространство, беше и продължава да е „войната срещу тероризма“. Като че ли все повече обаче идеята за тероризма като модерен метод, но и оръжие в борбата за влияние между определени държави, се размива в някакви смътни понятия и идеи, които изместват фокуса на вниманието от неговата истинска същност и първоначално предназначение.

Нещо повече, средствата за масова информация като че ли ни карат да търсим в него единствено някакви абстрактни религиозни мотиви, нечий личностни или психологически проблеми, социално изключване и т.н., и почти ни карат да се примирим с тероризма като част и неизбежно предизвикателство в живота на съвременните общества. В тази връзка, много световни медии не пропуснаха да ни напомнят и годишнината от едно важно и трагично събитие – атентатите от 11 септември 2001 год. в САЩ, обект и на настоящото изследване.

***

Денят е 11 септември 2001 год. Часът е 8:49 сутринта. Град Ню Йорк. Неидентифициран самолет се блъска със скорост от 700 км/ч. в Северната кула на

Световния търговски център.¹ Съединените щати са в шок. Най-големите американски телевизии включват извънредна емисия. В този момент още никой не си обяснява причината за ужасяващата трагедия; напротив, съмненията са, че тя е плод на нещастно стечение на обстоятелства, при които повредил се във въздуха самолет се забива погрешка в небостъргача.

9:02 часа. Южната кула на Световния търговски център на свой ред бива ударена от самолет. Вече няма място за илюзии: няма грешка, няма повреден самолет – ударите представляват терористичен акт, както потвърждава и в официалното си извънредно обръщение, само двадесет и осем минути по-късно, президентът Джордж Буш.² Няколко минути по-късно още един самолет удря едно от крилата на сградата на Пентагона. Страхът в САЩ се засилва неимоверно и военните вземат решение, за пръв път в американската история, да се затвори въздушното пространство. Накрая четвърти самолет се разбива в гориста местност в щата Пенсилвания, вследствие на атака от страна на пътниците над шурмувалите самолета терористи.

Основният въпрос вече е *кой*. Америка търси виновника за кървавата атака, като спекулациите варират между Япония, Северна Корея, няколко арабски държави и Русия. Едва няколко дни по-късно американските служби за сигурност откриват истинския виновник – терористичната организация „Ал-Кайда.“ Разкритията са официално потвърдени от президента Буш в негова реч пред Конгреса на 20 септември.³ Ходът на последвалите събития е ясен: Америка заедно с европейските си съюзници от НАТО декларира своята продължила вече повече от десетилетие „война срещу тероризма.“

Събитията от 11 септември имат далеч по-широк негативен обхват, отколкото само и единствено Съединените щати – пряката мишена на „Ал-Кайда.“ Освен над три хиляди убити и милиарди долари загуби за американската икономика, случилото се причинява и силен стопански шок в Европа. ЕС е основният търговски партньор на САЩ по това време.

Още на следващия ден след атентатите на най-голямата европейска стокова борса – Euronext, спадът в цените е около 4 %. Германската стокова борса регистрира спад от

¹ “Summary Video of Key Events on the 9th of September 2001” – <https://archive.org/details/911#videosummary>

² “Summary Video of Key Events on the 9th of September 2001” – <https://archive.org/details/911#videosummary>

³ “Transcript of President Bush’s address” – <http://edition.cnn.com/2001/US/09/20/gen.bush.transcript/>

8,5 %.⁴ В Испания спадът на стоковата борса е 4,6 %.⁵ Разликата между двете борси се обяснява преди всичко в посока на по-малката обвързаност на испанската с американската икономика, отколкото тази на германската. В дните и месеците непосредствено след 11 септември най-много биват засегнати тези национални икономики, които поддържат най-тесни връзки с американското стопанство.

За да спаси европейските пазари от колапс, Европейската Централна банка (ЕЦБ) решава да запази лихвите си на предишното им ниво от 3,75 %.⁶ ЕЦБ се надява, че като не променя лихвите, ще овладее паниката, обхванала европейските пазари, внушавайки им, че случилото се в Америка няма да повлияе на икономиката на Съюза. Ходът на банката е разумен от финансова гледна точка и действително би могъл да минимизира негативните стопански последици от атентатите върху Европа, но се оказва в разрез с предприетата от американския Федерален резерв (ФЕД) тактика.

ФЕД понижава лихвите в САЩ – израз пред света на посланието, че американската икономика е в състояние на бърз прогрес и атентатите по никакъв начин не са успели да ѝ навредят. От друга страна, понижен е и курсът на долара, тъй като ФЕД вкарва в обръщение в дните след атентатите допълнително количество долари. Борсите по целия свят се обръщат към долара и всички инвеститори буквално се втурват да обръщат наличната си валута в долари. Еврото, въпреки усилията на ЕЦБ, остава до края на септември 2001 год. далеч на заден план след американската валута, с което се увеличават и загубите на европейската икономика.⁷ **Може да се обобщи, че поне до края на септември 2001 год. Euronext и останалите европейски стокови борси търпят сериозни финансови загуби заради терористичните атаки в САЩ.**

⁴ Norris, F. – “A Day of Terror: The Markets; Stocks Tumble Abroad; Exchanges in New York never opened for the Day” – <http://www.nytimes.com/2001/09/12/business/day-terror-markets-stocks-tumble-abroad-exchanges-new-york-never-opened-for-day.html>

⁵ Norris, F. – “A Day of Terror: The Markets; Stocks Tumble Abroad; Exchanges in New York never opened for the Day” – <http://www.nytimes.com/2001/09/12/business/day-terror-markets-stocks-tumble-abroad-exchanges-new-york-never-opened-for-day.html>

⁶ Makinen, G. – “Report for Congress: The Economic Effects of 9/11: A Retrospective Assessment, 27 September 2002, CRS – 26,” издаден от Congress Research Service, Order Code RL31617 и достъпен на адрес: <https://books.google.bg/books?hl=bg&lr=&id=VcFxlajXcsC&oi=fnd&pg=PA2&dq=economic+effects+of+9/11+a+retrospective+assessment&ots=S64-NQrnX1&sig=vu2bvdllisjV8or2VE92DUniqUV8#v=onecrp.&q=economic%20effects%20of%209%2F11%20a%20retrospective%20assessment&f=false>

⁷ Makinen, G. – “Report for Congress: The Economic Effects of 9/11: A Retrospective Assessment, 27 September 2002, CRS – 26,” издаден от Congress Research Service, Order Code RL31617 и достъпен на адрес: <https://books.google.bg/books?hl=bg&lr=&id=VcFxlajXcsC&oi=fnd&pg=PA2&dq=economic+effects+of+9/11+a+retrospective+assessment&ots=S64-NQrnX1&sig=vu2bvdllisjV8or2VE92DUniqUV8#v=onecrp.&q=economic%20effects%20of%209%2F11%20a%20retrospective%20assessment&f=false>

Много голям спад в приходите претърпява и европейската въздухоплавателна индустрия. Основната причина, както и в САЩ, е масовият страх да се използва въздушен транспорт след случилото се на 11 септември. Оценява се, че този страх пряко или косвено повлиява гражданите в предпочитанията им към други видове транспорт цели три години, т.е. до 2004 год., когато всички страни от Съюза успяват да възвърнат или да достигнат до по-високи нива на приходите си в сравнение с времето, непосредствено преди 11 септември 2001 год.

Изследване на Международната организация на труда, представено на ежегодния нейн форум в Женева през 2001 год., разкрива, че само в първите няколко седмици над 30 000 работни места на територията на ЕС в сектора биват закрити.⁸ Вследствие на икономическия шок и в рамките само на няколко месеца банкрутират цели авиокомпаниите, като белгийската “Sabena,” заради което 12 000 души губят работата си.⁹ Ирландската компания “Air Lingus” съкращава 32% от персонала си.¹⁰ Британските авиолинии се разделят със 7 000 свои служители.¹¹

Засилените мерки за сигурност по европейските летища също водят до огромни разходи. Така например през 2002 год. само за проверки на пътниците летищата в Париж са похарчили общо 19,2 милиона евро, а в 2003 год. сумата вече достига 26,4 милиона евро, което, предвид глобалния спад във въздушния трафик между 2001 год. и 2004 год. е показател за наличието на разходи, свързани с внедряването преди всичко на скъпа апаратура за по-щателни проверки, а не с преминаването на повече пътници през летищата.¹² Авиокомпаниите плащат и огромни суми за тренинг на своите екипажи как да реагират на терористична заплаха.¹³

Това са все средства, които, вместо да се инвестират в повишаването на заетостта и иновации в сектора, биват пренасочени към мерки, целящи да минимизират риска от терористични атаки, за да не преживее и Европа своя 11 септември: заплаха, от която се страхуват години наред милиони европейци.

⁸ “Aviation job losses reach 400, 000” – <http://news.bbc.co.uk/2/hi/business/1773253.stm>

⁹ “Aviation job losses reach 400, 000” – <http://news.bbc.co.uk/2/hi/business/1773253.stm>

¹⁰ “Aviation job losses reach 400, 000” – <http://news.bbc.co.uk/2/hi/business/1773253.stm>

¹¹ “Aviation job losses reach 400, 000” – <http://news.bbc.co.uk/2/hi/business/1773253.stm>

¹² Grote, I. – „The Impact and Cost of the International Terrorism on the Economies of the United States and the European Union 2001 – 2004,” стр. 9, Mathematical and Computational Methods in Counterterrorism Section of Rochester Institute of Technology, Нидерландия, 2004 год. – http://www.rit.edu/~w-cmmc/literature/Grote_2004.pdf

¹³ Grote, I. – „The Impact and Cost of the International Terrorism on the Economies of the United States and the European Union 2001 – 2004,” стр. 9, Mathematical and Computational Methods in Counterterrorism Section of Rochester Institute of Technology, Нидерландия, 2004 год. – http://www.rit.edu/~w-cmmc/literature/Grote_2004.pdf

Следващата сфера, която преживява загуби заради терористичната заплаха, това е туризмът. Тук обаче влияние оказват не толкова събитията от 11 септември, колкото друг акт на агресия от страна на „Ал-Кайда.“ На 11 март 2004 год. са извършени кървави атентати в метрото на Мадрид, стрували живота поне на 192 души и ранили 1400.¹⁴ В следващите няколко седмици около 34% от испанските туристически компании докладват, че регистрират спад в продажбите.¹⁵ Сред тези, които оперират именно в Мадрид, процентът е 80.¹⁶

Индиректно от атентатите в Ню Йорк европейската туристическа индустрия регистрира загуби от спада на американски туристи на Стария континент. Зимният сезон на 2001-2002 год. в Европа, която традиционно дотогава привлича милиони американци, особено за ски и спа ваканции, понася сериозни загуби, тъй като след 11 септември голям брой резервации биват анулирани. Много американци се страхуват да пътуват извън страната си след атаките, което донася загуби на европейските туроператори.¹⁷ Най-големият френски туроператор “Club Méditerranée” отчита за първата половина на 2002 год. 14,8 % по-малко приходи в сравнение с първата половина на 2001 год., като за главна причина за загубите е посочен именно отливът на американски туристи след атаките в Ню Йорк.¹⁸

Може би единствените сфери, която се възползва от случилото се на 11 септември, това са военната и оръжейната индустрия. Британската оръжейна индустрия, която е втора по обем на продажбите след американската и вече повече от десетилетие и половина не отстъпва това свое място,¹⁹ регистрира повишено търсене на продукцията

¹⁴ Goldman, A. – “Police search for Madrid bombers” –

<http://edition.cnn.com/2004/WORLD/europe/03/11/spain.blasts/index.html?iref=mpstoryview>

¹⁵ Grote, I. – „The Impact and Cost of the International Terrorism on the Economies of the United States and the European Union 2001 – 2004,” стр. 15, Mathematical and Computational Methods in Counterterrorism Section of Rochester Institute of Technology, Нидерландия, 2004 год. – http://www.rit.edu/~w-cmmc/literature/Grote_2004.pdf

¹⁶ Grote, I. – „The Impact and Cost of the International Terrorism on the Economies of the United States and the European Union 2001 – 2004,” стр. 9, Mathematical and Computational Methods in Counterterrorism Section of Rochester Institute of Technology, Нидерландия, 2004 год. – http://www.rit.edu/~w-cmmc/literature/Grote_2004.pdf

¹⁷ Grote, I. – „The Impact and Cost of the International Terrorism on the Economies of the United States and the European Union 2001 – 2004,” стр. 16, Mathematical and Computational Methods in Counterterrorism Section of Rochester Institute of Technology, Нидерландия, 2004 год. – http://www.rit.edu/~w-cmmc/literature/Grote_2004.pdf

¹⁸ Grote, I. – „The Impact and Cost of the International Terrorism on the Economies of the United States and the European Union 2001 – 2004,” стр. 16, Mathematical and Computational Methods in Counterterrorism Section of Rochester Institute of Technology, Нидерландия, 2004 год. – http://www.rit.edu/~w-cmmc/literature/Grote_2004.pdf

¹⁹ Stockholm International Peace Research Institute –

<http://www.sipri.org/research/armaments/production/recent-trends-in-arms-industry/Fact%20Sheet%20Top100%202013.pdf>

си както посредством договори с правителството, така и чрез експорт.²⁰ Най-големият британски оръжеен концерн “BAE Systems” сключва договори за десетки и стотици милиони лири почти за всяка своя доставка, цифри, които ù позволяват да остави далече зад себе си конкуренцията.²¹ Останалите европейски оръжейни концерни като френския “Thalès,” италианския “Finmeccanica” и немско-френско-испанския EADS също регистрират значително повишение на продажбите си.²² Общите приходи на европейската оръжейна индустрия в 2003 год., година след обявяването на „войната срещу тероризма,“ възлизат на 40 милиарда долара.²³

***

След като успяхме да добием една обобщена представа за тежката икономическа цена, която САЩ, но и Европа, индиректно – и целият свят, плащат вследствие на събитията от 11 септември, резонно би било и ние да зададем въпроса *кой?* Кой допусна атентатите преди десетилетие и половина изобщо да се случат, кой създаде „Ал-Кайда“? Най-вече, когато я е създавал, дали е имал и най-малка представа какво би могло да се случи?

Трудно е да се каже в тази връзка дали действително са правдоподобни често появяващите се в общественото пространство мнения, че иницирираната от Вашингтон война срещу тероризма всъщност е част от мащабен план за осигуряване на приходи и заетост за огромните оръжейни индустрии на САЩ и Великобритания. По-скоро това е израз на поставяне на следствието преди причината.

Ударите от 11 септември нанасят преки икономически щети от 127 милиарда долара на американската икономика, плюс още около 55 милиарда, изплатени за

²⁰ Grote, I. – „The Impact and Cost of the International Terrorism on the Economies of the United States and the European Union 2001 – 2004,” стр. 25, Mathematical and Computational Methods in Counterterrorism Section of Rochester Institute of Technology, Нидерландия, 2004 год. – http://www.rit.edu/~w-cmmc/literature/Grote_2004.pdf

²¹ Grote, I. – „The Impact and Cost of the International Terrorism on the Economies of the United States and the European Union 2001 – 2004,” , стр. 25, Mathematical and Computational Methods in Counterterrorism Section of Rochester Institute of Technology, Нидерландия, 2004 год. – http://www.rit.edu/~w-cmmc/literature/Grote_2004.pdf

²² Grote, I. – „The Impact and Cost of the International Terrorism on the Economies of the United States and the European Union 2001 – 2004,” , стр. 21, Mathematical and Computational Methods in Counterterrorism Section of Rochester Institute of Technology, 2004 год. – http://www.rit.edu/~w-cmmc/literature/Grote_2004.pdf

²³ Grote, I. – „The Impact and Cost of the International Terrorism on the Economies of the United States and the European Union 2001 – 2004,” стр. 21, Mathematical and Computational Methods in Counterterrorism Section of Rochester Institute of Technology, 2004 год. – http://www.rit.edu/~w-cmmc/literature/Grote_2004.pdf

възстановяване на ранените, обезщетения на техните семейства и други разходи.²⁴ Косвените щети, които търпи Европейският съюз, също са огромни и засягат ключови промишлени сектори.

На самата „Ал-Кайда“ подготовката и изпълнението на атентатите струват едва половин милион долара,²⁵ сума, която не е трудно да бъде събрана дори и в рамките на няколко месеца до една година от най-обикновена мюсюлманска фондация, която твърди, че събира средства за откриване на училища например. Кой и за какво ще реши да се използват събраните оттам нататък средства, остава въпрос на личен избор.

Не твърдя, че това е била схемата, използвана от терористите, за да си осигурят средства за ударите; произходът на парите, послужили за организацията на събитията от 11 септември и до днес не е изяснен и едва ли някога ще бъде.

Единствената цел е да подсказва, че това не е акция, която, както понякога се спекулира в общественото пространство, е толкова скъпа, че почти непосилна да се проведе без помощта на „пари отвън.“

Това обезсмисля и един от най-често изтъкваните аргументи на поклонниците на конспиративни теории, че зад организацията на ударите стоят правителствата на богати държави, а защо не и самият Вашингтон.

Вторият аргумент, базиран на няколко случая, в които бяха намирани у убити джихадисти оръжия “made in the USA” и “made in Britain,” не е равносилен на съществуването на организирани държавни доставки от страна на правителствата на споменатите две държави към терористите: друга спекулация, която често почти всеки от нас е чувал, и която има за цел да внуши, че Вашингтон и Лондон едновременно продават оръжия на терористите и воюват срещу тях.

Всъщност да се купи оръжие от американски или британски военен завод не е трудно. Кратка проверка в уебсайта на британския концерн “BAE Systems” го потвърждава. Оказва се, че от неговата продукция имат право да купуват освен официални държавни органи, също и частни организации, стига да бъдат регистрирани като юридически лица.²⁶

²⁴ Carter, S. Cox, A. – “One 9/11 Tally: 3,3 trillion dollars” –

http://www.nytimes.com/interactive/2011/09/08/us/sept-11-reckoning/cost-graphic.html?_r=0

²⁵ Carter, S. Cox, A. – “One 9/11 Tally: 3,3 trillion dollars” –

http://www.nytimes.com/interactive/2011/09/08/us/sept-11-reckoning/cost-graphic.html?_r=0

²⁶ “How our Business Works” –

http://www.baesystems.com/article/BAES_027275?_afLoop=4207144632213000&_afWindowMode=0&_afWindowId=z85bsodgf_195#!%40%40%3F_afWindowId%3Dz85bsodgf_195%26_afLoop%3D4207144632213000%26_afWindowMode%3Do%26_adf.ctrl-state%3Dz85bsodgf_287

Именно затова не могат да се считат за сигурен факт твърденията, че нечии правителства купуват оръжие, с което снабдяват терористичните организации. Британско или американско оръжие може да купи почти всяка действаща фирма, стига да разполага с достатъчно средства за това и да има чисто данъчно и съдебно минало. На кой ще даде или препродаде закупеното оръжие след това тя, трудно би могло да се проследи.

***

Във връзка обаче с трагичните събития от 11 септември едно е сигурно: „Ал-Кайда,“ макар и не във вида, в който я познаваме днес, първоначално е създадена от САЩ. И всъщност тази политическа грешка е в основата на огромната икономическа цена, която светът заплати директно и индиректно заради събитието, останало и в американската история под абревиатурата „9/11.“

Уви, оказва се, че проектът „Ал-Кайда“ е част от мащабен план на САЩ да унищожи Съветския съюз, за което недвусмислено намеква самият американски държавен секретар Хилари Клинтън в своя реч пред американския Конгрес.²⁷ Речта на Хилари Клинтън съдържа и най-точната ретроспекция на събитията. Към края на седемдесетте години американската администрацията, по думите на бившата първа дама на САЩ, търси начин да дестабилизира СССР до степен, че той да се разпадне.²⁸ Взето е решение Москва да бъде въввлечена във въоръжен конфликт и то със страна от нейната собствена сфера на влияние. Конфликт, който бавно и продължително да изтощи финансово Съюза, така че най-накрая той да изчезне като геополитически фактор от картата на света.

Именно с тази цел американците създават ислямския тероризъм в Централна Азия, по-конкретно в Афганистан, където първите платени и въоръжени от САЩ терористични групировки се надигат срещу просъветското правителство на страната.²⁹ Вследствие на развихрилия се конфликт, Съветския съюз влиза с войски в опит да се защити официалната власт в Кабул и така се стига до продължилата цяло десетилетие война в Афганистан. Разбира се, освен ролята на САЩ, редица други фактори оказват съществено влияние както върху раждането, така и върху продължителността на конфликта.

²⁷ “Hillary Clinton: We created Al-Qaeda” – <https://www.youtube.com/watch?v=DqnoBm4Egyw>

²⁸ “Hillary Clinton: We created Al-Qaeda” – <https://www.youtube.com/watch?v=DqnoBm4Egyw>

²⁹ “Hillary Clinton: We created Al-Qaeda” – <https://www.youtube.com/watch?v=DqnoBm4Egyw>

Когато обаче създават организацията, САЩ нямат и представа как един ден е възможно тяхната собствена „рожба“ ще се обърне срещу тях. Колкото и мощен разузнавателен апарат да притежават Съединените щати, те не са в състояние да следят постоянно и в детайли развитието на всяка организация, която са създали, независимо дали тя е терористична или пък е мирно гражданско движение.

Така веднъж получили американското оръжие и пари, терористите от „Ал-Кайда“ вече сами започват да решават как да се разпореждат с него. Впоследствие те успяват да си намерят и други източници на финансиране, затова и няма как да се установи чии парични средства са използвани за организирането на една или друга акция.

Не би било удачно обаче лидерите на групировката да съобщят на всеослушание истината за нейното създаване; ако те обявят, че са получили пари от чужбина и са поели ангажимента да изпълнят задачи от чужбина, то в собствената си страна те ще бъдат сметнати за национални предатели и не само, че никой няма да ги последва, но и е силно вероятно да бъдат убити като национални предатели. Затова и групировката избира маската на религията, а за произхода на парите и оръжието, които и самите присъединили се към нея членове получават, не се коментира.

Освен това, финансовата и оръжейна „обезпеченост“ дава на „Ал-Кайда“ и другите подобни на нея групировки, включително и на тези, които днес формират Ислямска държава, и сериозна политическа независимост; те имат ресурса сами да планират акциите и изобщо начина, по който искат да се развиват.

В този смисъл не е съвсем логично да се твърди, че Вашингтон носи отговорността за атентатите от 11 септември. **Те са част от еволюцията, изпусната от контрола на САЩ, която „Ал-Кайда“ претърпява през годините, а произходът на преките средства, с които са финансирани, все още не е доказан.**

***

Едва ли е съществувал начин атаките да бъдат предотвратени и оттам, да бъдат спасени хилядите убити и спестени милиардите долари преки и косвени загуби.

Тежката икономическа цена, която ЕС също заплаща непосредствено след атентатите на 11 септември, не изчерпва предизвикателствата пред Европа. През

следващите няколко години се налага да се вземат още по-сериозни решения, които поставят на изпитание не само бюджета на Съюза, но и същността на европейската идея.

Днес най-голямото изпитание пред Съюза продължават да бъдат именно войната срещу тероризма и свързаната с нея мигрантска криза. Оказва се, че тези две предизвикателства могат да бъдат толкова силни, че дори да поставят на изпитание цялостната идея за „обединена Европа“ и да „откъсват“ от Съюза негови важни членове, какъвто случай наблюдавахме с Великобритания.

Колкото по-продължителен е „животът“ на тези две предизвикателства, толкова по-голям става и рискът пред Европейския съюз. За времето, откакто съществува, Съюзът не успя да се хомогенизира – политически, икономически и социално – така че би било грешка да се надценява и единството на неговите членове. Още по-малко пък да се сравняват те с щатите в САЩ...

Отделните държави в Съюза осъзнават различията помежду си и трудно биха приели да действат единно. В момента колкото по-дълго над него тегне някаква заплаха или проблем, толкова повече той всъщност се разединява, отколкото да се сплотява. Само бъдещето ще покаже обаче дали няма да бъде допусната и следващата, още по-опасна, политическа грешка: ЕС да се лиши от още свои членове и постепенно сам да изтрие от световната история идеалите за „обединена Европа.“

9/11 ATTACKS – ECONOMICAL PRICE OF A POLITICAL ERROR

Stoyna Wahdat

Another year passes under the shadow of the War on Terror... Politicians and media share their opinion on what modern terrorism must be, making us believe that it is a phenomenon, mainly due to religious, psychological and social circumstances. Even truth about it still remains unveiled, modern global terrorism seems more and more like a weapon to settle old scores amongst countries in rivalry.

This 2016 year marks also a dramatic anniversary of a crucial event in this war: the 9/11 attacks. Their economical price was huger than supposed, as it takes not only direct damages and victims, but affects at least three various industries within the some years succeeding the attacks.

A brief retrospection of events – from 08:49 a.m. to 09:02 a.m. on the 11th of September 2001 – when the two attacks occurred, gives us the impression of a well-organized operation by the side of aggressors. After a short period of shock and confusion, the U.S. authorities find the guilty: a well-known terroristic organization, named “Al-Qaeda.” The American answer of 9/11 attacks is opening a war on terror which main aim, as declared by the U.S. president, is to demolish terroristic organizations.

Number of victims of 9/11 attacks is estimated to be more than 3,000. Direct losses for the American economy are billions of dollars. Economic price, paid both by the U.S.A. and the EU, is huge. The day after the attacks, the biggest European stock exchange – Euronext, collapses by 4%. The German stock exchange – by 8% and the Spanish one – by 4,6%.

To stop the fall, European Central Bank keeps levels of interests at 3,75%, while the U.S. Federal Reserve brings them lower. The choice of investors is clear: they start to buy dollars and, although the ECB’s efforts, euro falls. Until the end of September 2001, we can resume that Euronext and stock exchanges across the whole European Union suffer from losses, due to the 9/11 attacks.

Apart from direct losses to European economy, two other key industries pass through considerable decline in the some years to come. Air industry loses mainly from decline of passengers, as many people fear to travel by plane. Also, airports spend millions of euro for checking equipment and additional security staff. Touristic industry also suffers losses, especially due to decline in number of American tourists travelling to Europe.

The only one industry which scores higher profits is the arms industry. Enterprises, operating in the area of defense in Europe, get bigger orders by NATO members’ governments, as Western countries join the U.S.A. in their war on terror, too.

Referring to great losses Europe, America and the whole world suffer, due to 9/11 attacks, the main question on who and why has created “Al-Qaeda” rises. After a thorough research, we can see the roots of it within the 70s years geopolitical doctrine of the U.S. authorities, aiming to destruct the Soviet Union by creating terroristic organizations in Central Asia. These times no one has ever thought that one day “Al-Qaeda” will turn against its own creator.

In the decades between 70s and the end of the century, U.S. authorities have lost the thread of evolution of “Al-Qaeda.” Terrorists became some kind “independent” in the acts they plan, no matter that they have used foreign funds in the years before. So, when it arises to be a political error to create such an organization like “Al-Qaeda,” it was late. It was practically out of control when the 9/11 attacks occurred.

Nowadays the world is still facing the War on Terror. European Union is put in front of two great challenges: both this war and migrants crisis. These challenges may trace its whole destiny as an organization, as they will either break or strengthen connections amongst its members. So the answer the E.U. authorities give to these challenges mustn't be a political error; otherwise, the idea of “united Europe” could be erased forever.